

# Evaluering af tidlig engelsk-undervisning i Danmark

Tidlig engelskundervisning er et varmt politisk emne, og i debatten om folkeskolereformen har dette emne haft en fremtrædende rolle. I 2011 anbefalede rapporten 'Sprog er nøglen til verden' (FIVU 2011), at engelsk blev fremrykket til 1. klasse. Man har fra tid til anden kunnet høre begejstrede udsagn om selvfølgeligheden af at indføre tidlig engelsk, fordi børn i dag har et omfattende udbud af engelsksprogede underholdningsprodukter, og fordi engelskkundskaber er vigtige i en globaliseret tidsalder. Denne argumentation er udtrykt i aftaleteksten mellem regeringen, Venstre og Dansk Folkeparti vedr. folkeskolereformen: »Når man skal begå sig i en global verden, er det i stigende grad vigtigt at kunne beherske engelsk. Langt de fleste børn møder allerede engelsk i en tidlig alder og er motiverede for at lære sproget.« (UVM 2013).

Man har desuden hørt det argument for en tidlig start, at yngre nødvendigvis må være bedre, for jo tidligere man starter på noget, jo bedre bliver man til det. Forskningsmæssigt er der dog ikke klare beviser på, at alder ved påbegyndelsen af fremmedsprogstilegnelse i en undervisningskontekst er en afgørende faktor for, hvor god man bliver til fremmedsproget (Johnstone 2002; Muñoz 2007; Muñoz og Singleton 2011).

Følgende artikel er en opsummering af resultater fra tre evalueringsprojekter af tidlig engelsk sprogstart i Danmark. De er alle tre



**KAROLINE SØGAARD**

Adjunkt, Professionshøjskolen UCC,  
Læreruddannelsen på Zahle  
kars@ucc.dk

**NICOLAI ANDERSEN**

Lektor, læreruddannelsen UCC  
nisa@ucc.dk

relativt aktuelle og vil forhåbentlig tilsammen give et billede af nogle af de erfaringer, som er gjort med tidlig engelsk sprogstart. En bredere indføring i international forskning indenfor området giver Daryai-Hansen, Gregersen og Søgaard i dette nummer.

## Undervisningsministeriet 2006: Læreres erfaringer med engelsk i 3. klasse

I 2004 blev engelsk flyttet som fag fra 4. til 3. klassetrin. Undervisningsministeriet foretog i 2006 en evaluering af den tidligere start på engelskundervisningen. Evalueringen bygger på en internet-baseret spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på de danske folkeskoler, der havde erfaring med den tidligere start på fremmedsprogsundervisningen (UVM 2006). Samtlige danske folkeskoler blev inviteret til at deltage i undersøgelsen. 71 % af de inviterede skoler deltog. Evalueringen undersøger ikke elevernes udbytte af undervisningen, men redegør for lærernes baggrund samt deres erfaringer med den tidlige sprogstart. Evalueringen viser først og fremmest, at de fleste lærere vurderer den tidlige sprogstart positivt. Når man sammenholder resultaterne af evalueringen med ELLiE-rapportens resultater<sup>1</sup> (British Council, 2011), kan man dog se, at nogle af de faktorer, som rapporten nævner som vigtige for en succesfuld tidligere start, ikke var til stede, da engelsk blev flyttet fra 4. til 3. klassetrin. Bl.a. var kun 2/3 af lærerne linjefagsuddannede, og kun 6/10 havde modtaget efteruddannelse i begyndermetodik. Lærerne vurderede selv, at et kendskab til både fremmedsprogstilegnelse og begynderundervisning var afgørende 'for ikke at skabe tabere'. Mange lærere udtrykte også ønske om at forbedre deres eget niveau i engelsk. Dette harmonerer med ELLiE-rapportens anbefalinger om, at lærerne har et højt niveau på fremmedsproget (fluency svarende til C2 i 'Den europæiske referenceramme for sprog'). Lærerne vurderede endvidere, at elevernes motivation for faget var høj, ligesom der generelt var stor forældrestøtte. Interessant nok giver en stor andel af lærerne udtryk for, at de mangler tid, da undervisningen hos de yngste elever opleves som særligt tidskrævende, eftersom gentagelser er essentielle, ikke mindst for de elever, som har sværest ved fremmedsprogstilegnelsen. Denne vurdering kunne måske åbne op for overvejelser om fordeling af timer i den tidlige start – måske ville f.eks. to lektioner om ugen efter jul være mere udbytterigt i første klasse?

Alt i alt peger resultaterne af evalueringen i retning af, at der er behov for politiske tiltag og støtte fra skolelederne, som sikrer, at begynderundervisningen varetages af linjefagsuddannede

engelsklærere, som modtager efteruddannelse i begynderundervisning for at opnå det rette kendskab til den metodik, de materialer og det sprog, som får engelskundervisningen til at lykkes med de yngste elever.

## Helsingør Kommune, 2013: Evaluering af engelsk i 2. klasse

En evaluering af engelsk i 2. klasse fra Helsingør Kommune fra 2013 er udført af Annemarie Schæffer baseret på observationer og interviews med lærerne på dette klassetrin. Rapporten beskriver, hvad der er vigtigt, når man beskæftiger sig med tidlig engelsk. Et af de punkter, som fremhæves, er struktur på timen og god klasseledelse. Dette kan bl.a. skabes ved at indlede timen med en tydelig plan på tavlen, bruge tid på at træne ordforråd, som skal bruges i en given aktivitet, bruge CL-strukturer, som eleverne kan genkende fra andre fag, have faste rutiner og et tilpasset klasserumssprog og ved at have en positiv relation til eleverne. I undervisningen sættes fokus på det receptive, og det er hensigtsmæssigt at give eleverne god støtte i form af billeder, lyd og bevægelse. Som eksempler på aktiviteter, som kan laves i begynderundervisningen, nævnes rim og remser, bevægelses-sange, højtlesning, arbejde med billedkort og at tegne et billede efter instruktion. Det er selvfølgelig vigtigt, at undervisningen netop er undervisning med fokus på læring og ikke bare leg. Det er lærerens ansvar at sikre dette ved at lave planer med tydelige mål og klar progression, og det er vigtigt at evaluere, om målene for undervisningen nås. Ingen af engelsklærerne i Helsingør kommune benyttede systembøger, men brugte mange forskellige materialer og ressourcer som f.eks. engelske børnebøger, konkrete materialer, sokkedukker og spil. Logbøger, engelskhæfter eller en samlemappe giver det mening at bruge, når de anvendes regelmæssigt og med et tydeligt formål. Det påpeges, at engelsk ikke i høj nok grad anvendes som klasserumssprog. På dette område er der iflg. rapporten fra Helsingør brug for en fokuseret indsats. Rapporten konkluderer, at eleverne har en høj grad af motivation for faget. De møder engelsk i deres dagligdag, bl.a. gennem deres mediebrug, og har glæde af at kunne benytte det på rejser. At inddrage hjemmet i arbejdet med engelsk og herigennem øge elevernes sproglige opmærksomhed er også en fordel. I ELLiE-rapporten problematiseres det imidlertid, eftersom der herved kan skabes stor forskel på elever, som får støtte i hjemmet i tilegnelsen af fremmedsproget, og elever, som ikke gør. Denne observation gøres også af lærerne i UVM's evaluering, og

bekymringen findes også blandt lærerne i Helsingør kommune. Der skal altså arbejdes målrettet på at sikre alle elevers fremmedsproglige udvikling.

## Københavns Kommune: En undersøgelse af engelsk i 1. klasse

Projektet om tidlig engelsk i Københavns Kommune blev igangsat ved, at Borgerrepræsentationen i 2012 gav Randersgades skole, Dyvekeskole og Vibenshus Skole mulighed for at fremrykke folkeskolens starttidspunkt for engelskundervisningen til første klasse<sup>2</sup>. Dispensationen har været betinget af, at den tidligere sprogstart evalueres, og Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning har udpeget tre evalueringsformer:

1. En mundtlig testning i efteråret 2013 og foråret 2014. Den foreliggende evaluering afprøves på en mindre gruppe børn og justeres efterfølgende.
2. Interviews efterår 2013 og forår 2014 med grupper af elever på hver af de tre skoler om trivsel med faget. Anvendes til intern evaluering.
3. Interviews med lærerne om deres uddannelsesmæssige baggrund, sprogsyn og praktiske erfaringer med tidlig engelsk, herunder arbejdet med at udvikle en læseplan.

På baggrund af den fastsatte evalueringsramme har Petra Daryai-Hansen og Kamilla Kraft, RUC, og adjunkterne Robert Lee Revier og Karoline Søgaard fra læreruddannelsen Zahle udviklet et evalueringsdesign, som danner udgangspunkt for interviews og testning i 2013 og 2014. Derudover udarbejder faggruppen engelsk UCC en metode til evaluering af elevernes udbytte af undervisningen. Denne metode skal siden kunne anvendes af alle lærere i tidlig engelsk i indskoling i kommunen. Desuden skal det undersøges, hvorvidt lærerne har anvendt den kommunale læseplan, og, hvis dette bekræftes, hvordan den fungerer i praksis.

Evalueringsdelen, der fokuserer på elevernes udbytte af undervisningen, er opdelt i fire dele: (1) en opvarmning, som fokuserer på elevernes lytteforståelse, (2) en del, som undersøger elevernes ordkendelse og ordforråd, (3) en kort samtale på engelsk med eleverne og (4) elevernes selvevaluering og spørgsmål om trivsel med faget.

Da denne undersøgelse er i sin første fase, er der endnu ingen endelige resultater. Dog er det allerede nu muligt at pege på nogle tendenser:

- Eleverne i 1. og 2. klasse er generelt nemme at motivere for engelskundervisning, og deres lærere oplever, at også langt de fleste forældre bakker op om tiltaget.
- Eleverne udviser generelt stor lærelyst og nysgerrighed, og deres risikovillighed i forhold til at afprøve sproget samt lyst til at deltage aktivt i undervisningen er høj. Begge disse to første punkter stemmer godt overens med resultaterne fra andre evalueringer.
- Det tyder ikke på, at eleverne i denne undersøgelse generelt kommer i skole med et stort, aktivt engelsk ordforråd, opsamlet fra TV, computerspil mv. Nogle af børnene har et stort domænespecifikt ordforråd og kender f.eks. ord som 'goalie', 'goal' og 'player', hvis de spiller et fodboldspil som FIFA 14. Det er dog stadig vores antagelse, at elevernes ordforråd og kendskab til sproget primært udvikles i forbindelse med undervisningen i skolen, og at deres viden om og brug af engelsk i høj grad skal bygges op gennem undervisningsaktiviteter. Elevernes ordforråd ved engelskundervisningens påbegyndelse er dog ikke en del af denne evaluering, og der er ikke udviklet evalueringsredskaber, der sigter mod at undersøge dette.
- Lærerne skal selv i vid udstrækning finde nye veje i forhold til at udvikle en ny didaktisk praksis, finde materialer m.m. De deltagende lærere i undersøgelsen er alle meget positive overfor at undervise i tidlig engelsk, men de må også bruge megen tid og energi på at finde egnede materialer og udvikle nye arbejdsformer.

Baseret på resultater og erfaringer fra rapporter og evalueringer, samt vores egne foreløbige vurderinger, kan vi konkludere, at undervisningens rolle i udviklingen af engelsk som fremmedsprog ikke bør undervurderes. Det er utvivlsomt korrekt, at mange børn i Danmark får ganske omfangsrigt engelsk input via massemedier og underholdningsprodukter, og selv om den sproglindlæringsmæssige effekt af dette input kan være svær at vurdere, er det et godt afsæt for at lære videre. Dog kræver det stadig målrettet øvelse for børn at tilegne sig et aktivt ordforråd og at tilegne sig et fremmedsprog generelt. Ligeledes er det korrekt, at danske børn, generelt set, er motiverede for at lære engelsk, men denne motivation skal plejes og understøttes. Der skal arbejdes på måder, som sikrer, at elevernes motivation for faget opretholdes, samtidig med at der er fokus på deres læring. Til det formål kræves velkvalificerede og engagerede lærere, som har mulighed for og opbakning til at udvikle praksis indenfor engelskfagets nyeste udfordring.

## Noter

1 ELLiE-rapporten er en rapport udført af British Council, som sammenfatter undersøgelser af tidlig start med fremmedsprog i en række europæiske lande. Det er relevant at sammenligne resultaterne fra danske undersøgelser med denne rapport, da rapportens

mål er at undersøge hvilke faktorer, der har indflydelse på, om den tidlige fremmedsprogstart lykkes eller ej.

2 Resultaterne om tidlig engelsk i Københavns Kommune vil blive samlet i en rapport medio 2014.

## Litteratur

- CEFR (2001). *Den fælles europæiske referenceramme for sprog*. <http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Uddannelser-til-voksne/Overblik-over-voksenuddannelser/Dansk-for-voksne-udlaendinge/Danskuddannelse-til-voksne-udlaendinge/~media/UVM/Filer/Udd/Voksne/Bibliotek%20voksne%20udlaendinge/111221%20den-faelles-europaeiske-referenceramme.ashx>
- ELLiE (2011). *ELLiE – Early Language Learning in Europe*, edited by Janet Enever, British Council, 2011. <http://www.britishcouncil.org/spain/sites/default/files/publications/early-language-learning-in-europe-2011.pdf>
- FIVU. Ministeriet for forskning, innovation og videregående uddannelser (2011). *Sprog er nøglen til verden*. <http://fivu.dk/publikationer/2011/filer-2011/sprog-er-noeglen-til-verden.pdf>
- Johnstone, R. M. (2002). *Addressing 'the age factor': some implications for languages policy*. Council of Europe, Language Policy Division, Strasbourg.
- Muñoz, C. (2007). 'On how Age Affects Foreign Language Learning'. Plenary paper, 14<sup>th</sup> International Conference of Applied Linguistics, Greek Applied Linguistics Association, School of English Language and Literature, Aristotle University of Thessaloniki, Greece [online] <http://www.enl.auth.gr/gala/14th/Papers/Invited%20Speakers/Munoz.pdf> (11.12.13).
- Muñoz, C. & Singleton, D. (2011). 'A critical review of age-related research on L2 ultimate attainment'. *Language Teaching*, vol 44, iss. 1, p. 1-35. Cambridge University Press. Published online. <http://journals.cambridge.org/download.php?file=%2F3160-89CBF4176453CF6A4E65D6C2068E8050-journals-LTA-LTA44-01-S0261444810000327a.pdf&cover=Y&code=547fbc656b059406215d621ee092fd38> page1 (11.12.13).
- Schæffer, A. (2013). *Evaluering – engelsk 2. klasse*. Uddannelseshuset, Helsingørskommune.
- Søgaard, K. & Andersen, N.: *Evaluering af tidlig engelsk sprogstart på profilskoler i Københavns Kommune* (endnu ikke udkommet).
- Undervisningsministeriet (2013). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti), Venstre og Dansk Folkeparti om et fagligt løft af folkeskolen*. <http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Folke/PDF13/130607%20Aftaleteksten.ashx>
- Undervisningsministeriet (2006). *Evaluering af tidligere start på fremmedsprogundervisningen*. København. <http://uvm.dk/Aktuelt/~UVMDK/Content/News/Udd/Folke/2002/Nov/~media/UVM/Filer/Udd/Folke/PDF08/ESIB/060301-tidligere-fremmedsprogstart-engelsk.ashx>